

Nro 25.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Költ Bétsben Septembernek 24-dik napján 1793.
esztendőben.

Amérika.

Egynéhány száz esztendőig, e' világnak tsak három része vólt esmeretes az emberek előtt, a' negyedik részéről *Amérikáról* Norimbergia *Boeheim Márton*, 's ő utánna *Columbus Kristof* előtt, még tsak nem is tudtak gondolkodni. — *Islandiának* lakossai felől azt jegyzik meg a' historikusok, hogy ők a' tizedik században találták fel a' régi *Grönlandiát*, *Labradort*, és néhány kerületeket az északi *Amérikának* szomszédságában, mellyeket az ott találtatott vad szőlő termő tökékre nézve *Winlandiának*, az az, bór termő földnek nevezték; ellenben a' *Columbus Kristof*

által kerestetett és fel is találtatott *Amériki* tartományokról semmit sem tudtak, nem is igyekeztenek azoknak keresésekben. — A' *Velenzei* közönséges társaságnak, közönséges könyv-tárában vagyon egy manuscriptum, az az régi írott könyv, azok között az író könyvek között, a' mellyeket *Bessarion* Kárdinál hagyott a' nevezett köz társaságnak; mellyben egy 1424-dik elztedőben íratott tengeri kártya találtatik, 's ezen az *Autilli* szigeteknek le rajzolása is. Mindezekből mindazáltal tsak az következik, hogy a' közép századokban is imitt amott találtattak olyan tudósok, a' kik a' kerek földnek ízínén *Európául* által ellenben fekvő földnek lételetől gyanakodtanak; de sem meg nem tudták azt bizonyosan határozni, sem másokat nem serkentettek annak keresésére. *Columbus* *Kristofnak*, és nem masnak kell tehát *Amérika* fel találtatásának dicsősségét tulajdonítani. Ő is elég viszontagságokkal küszködött tsak addig is, míg annyira mehetett, hogy az *Európai* fejedelmek közzül valamellyik szükséges költséget ajánlott fel tételének elzközlésére. *Hazaifiai*, a' *Genuai* köz társaságnak előjárói ki kaptagták őtet, a' midőn emlékezetet tett volna e' világ negyedik részének lételetéről. Második *János Portugalliai* király haszontalan álmadozásnak tartotta beszédét, 's üress válasszal botsátotta el magától. — *Ferdinánd Spanyol* király is ki nevette, sokkal ostobább lévén, mint sem el hihette volna *Columbus* beszédének igasságát. *Isabella Spanyol* királyné *Ximenes* tudósKárdinál javaslására ajánlott nékie költséget, és három közép szerű hajót, mellyekkel *Kiss affzony* havának 3-dik napján 1492-ik elztedőben *Andalusidnak Pálos* nevezetü ki kötő helyéből ki indulván, 70 napi tengeren való bújdosása után, elsőben is a' *Gvanaháni* szigetet, mellyet ő *S. Salvadornak* nevezett, találta fel. — Onnan tovább menvén több *Amériki* szigeteket is talált, négyszeri oda lett utazása után. És így igasság szerént, nem *Amérikanak Amérikus Vesputiusról*, a' ki ő utánna 5 elztedőkkel utazott oda,

's talált fel néhány szigeteket; hanem *Columbiának* kellett volna e' világnak azt a' negyedik részét nevezni.

Ezeket azért kívántuk fel jegyezni, hogy e' világ történeteinek ismeretében járatlan olvasónk is, ne csak nevéről, hanem első eredetéről is esmerjék *Amérikát*, a' melly némelly historikusok által új világnak neveztetik, noha ennél már újjabb világ is vagyon a' *Cok világja*, neveztetik; mások által pedig *napnyugoti Indiának*, a' *napkeleti Indiától* való meg különböztetésére. Tehát leg elsőben is a' *Spanyolok* szerzettek magoknak *Amérikában* örökségeket. Utánnok a' *Portugallusok*. Ezek után a' *Frantziák*; végtére az *Anglusok*, *Danusok*, és *Svéciusok* is. A' két elsőbeknek mindazáltal több birtokok vagyon ottan, mint az utólsóbbaknak.

Közönségesen három részre osztatik fel *Amérika*, u. m. *északi* és *déli Amérikára*, és az *Amérikai szigetekre*, mellyek *Antillai szigeteknek* neveztetnek, még pedig a' nagyobbak nagy *Antillának*, az apróbbak pedig kiss *Antillának*. Az *északi* négy tágas tartományt foglal magában t. i. *Ó Mexikót*, *új Mexikót*, *Floridát*, és *Canadát*, avagy *új Frantzia* országot. A' másodikban hét roppant tartomány vagyon, t. i. *Terrafirma*, *Peru*, *Amazonia*, *Brasilia*, *Chili*, *Parraguay*, és *Terra Magellanica*.

A' lakosok rész szerént fejeerek, rész szerént feketék, rész szerént pedig fekete-barnák. Az első az *Európából* oda költözött új lakosoknak maradékaik. A' másod rendbeliek azok a' böl dogtalan és barom módjára tartatott szolgák, a' kiket az *Európai* hajókázó nemzetek *Afrikában* és *napkeleti Indiában*, vagy erőszakosan el ragadoznak, vagy óltsó pénzen vesznek, és az úgy nevezett *Afsientó contractus* szerént, egymásnak el adván, örökös szolgaságra vetnek, velek a' baromnál is alább való módon bánnak, dolgoztatnak, őket holmi moslékkal tartják, éjjel egy ra-

kásra zárják, ha tetteik szerént nem dolgoznak, őket halálig verik, egygy szóval, niansen olyan kegyetlenségnek neve, mellyet ellenek nem gyakorlanának (s). A' harmad rendbéliek a' fekete barnák, a' kik a' fejéreknek a' feketékkel való ölzve házasulásokból származtanak, és Amérikában *Mulattáknak* neveztetnek.

A' *Filadelfiai* újság levelekből olvassuk, hogy a' Fr. N. biztosok *Sz. Domonkos* szigetének nevezetes városában, melly néhánykor *Gvarick*-nak, néhánykor *Cap-François*-nak neveztetik, a' *Párisi* N. Gyűlésnek egy végzését hirdettették ki, melly szerént azoknak a' fekete lakosoknak, a' kik eddig nyomorúságos szolgálai állapotban tartattak, tellyes szabadságot ígértének, hogyha, mind a' belső, az az, a' patriota fehér lakosok ellen az Anglusok által fel ingereltetett, és *Sz. Domonkos* szigetében sok kegyetlenséget gyakorlott *Mulattáknak*; mind a' külső ellenségek ellen fegyvert fognának, és hadakoznának. — Ezen ki hirdetetett végzésnek rövid summája im' ez: „Jelentjük, „ hogy a' Frantzia közönséges társaságnak, és „ annak küldöttycinek akarattya az, hogy azok- „ nak a' fekete lakosoknak, a' kik a' mi kórmá- „ nyaink alatt a' köz társaság mellett, mind bel- „ ső, mind külső ellenségeink ellen hadakozánda- „ ni fognak: szabadsággal ajándékoztassanak meg. „ Sőt azt kívánnya a' Frantzia közönséges tár- „ saság, hogy a' több fekete lakosoknak, eddig „ való terheik is könnyitessen meg, és senki ne „ bánnyon velek olly rosszúl, mint eddig bánt. „ Hogy jobb étellel tartassanak — hogy tágasabb

(s.) *Alsientó tulajdonképpen Spanyol szó, és olyan egygyezést jelent, mellyet a' Spanyol királyok más Európai nemzetekkel szerzettek (deákúl: Contractus regis Hispaniarum, summo consensu, cum exteris gentibus initus,*

„ és alkalmasabb lakás képzitessen nékiek —
 „ hogy nagyobb eztendei bérek, és hetenként
 „ több idejek legyen tulajdon munkáiknak foly-
 „ tatásokra — hogy a' nehézkes allzonyok iránt
 „ több irgalmasság, és tekintet legyen — hogy a'
 „ szoptatos anyák bizonyos pénzbeli summátska
 „ által magokat meg válthassák — végtére, hogy
 „ azoknak a' fekete lakosoknak, a' kik magokat
 „ hiven 's jól viseléndik, és a' Frantzia köz társa-
 „ ság dolgainak védelmezéseiben bátrak, és vi-
 „ tézek lejéndenek, nemtsak szabadság; hanem
 „ magoknak, 's hozzá tartozóiknak tartásokra,
 „ és élelmekre elegendő örökség adattasson. —
 „ Egy szóval, hogy a' mi általunk szabadsággal
 „ meg ajándékozott lakosok, a' fejérekhez ha-
 „ sonlók legyenek, és minden Frantzia polgár-
 „ jussokkal birhassanak.

Nagy Britannia.

Londonban költ levelekből olvassuk, hogy az Angliai Parlamentom jövő Novemberben, miú a' Frantziák ellen való hadakozásnak folytatására szükséges költségnak meg határoztatására, mind a' közönséges jövedelemnek nagy fogyatkozása végett ölzve fog gyűllenii.

Macbrid Admirálnak, *Dünkerkától* lett reménytelen vissza térése, sok egymással ellenkező értelemre és beszédre szolgáltatót alkalmá-

de Aethiopicis mancipiis ex Africa in Americam certis conditionibus exportandis) és a' melly szerént, bizonyos summa pénzért meg engedték, hogy az Afrika i fekete lakosokkal Amérikába kereskedhessenek. Illyetén contractusok vólt a' Frantziáknak, és vagyon még most is az Anglusoknak a' Spanyol kí-
 zállgat.

tosságot. Bizonyosnak lenni mondatik, hogy mi-
nekutánna ő *Dünkerkának* fekvését, erősségeit,
és más környül állásokat, a' *Yorkei* hertzeggel
égyütt meg vizsgálta, meg fontolta, és úgy ta-
lálta volna, hogy az ostromló sereg, a' mester-
séges viz áradások miatt, tellyésséggel nem bót-
dogúlhatna apró fegyverével: szükségesnek ítélte
az Angliai ártilleriának szaporitását, sőt az os-
tromló seregeknek is öregbitetését. Mellyre néz-
ve leg ottan három Anglus regiment kapott pa-
rantsolatot a' masirozásra, és indúlt el *Portsmouth-
ba*, a' honnan egész *Dünkerkáig* hajón fognak vi-
tettetni.

E' folyó hólnapnak kezdetén Dr. *John Gil-
lies*, Görög Ország historiájának igen híres szer-
zője, tétettetett a' király által *Scotiának* histo-
riographusá, a' meg holt *Robertson Willióm* he-
lyett. Ez a' meg holt nagy historicus, sok szép,
és hasznos munkái által tette magát a' tudós vi-
lág előtt emlékezetessé. A' többek között méltók
az olvasásra: *Scotiának* historiája 3 darabban; *Ame-
rikának* historiája 3 darabban; *Indiának* historiája
1 darabba; és *V Károly R. Császár*, és Spanyol
királynak historiája 5 darabban, mellyek immár
német nyelvre is vagynak fordítatva, és ezeknél
azon tárgyakra nézve, senki sem jobbat, sem
fontosabbat nem olvashat.

Nem régiben egy *Pigeon* nevezetű Frantzia
papnak meg öletett teste találtatott *Winchester-
ben*. Sem a' gyilkos, sem meg öletésének oka tud-
va nintsenek.

A' *Gosporti* tömlötzben 1700 Frantziáknál
több ül, kikről azt jegyzik meg az Anglusok,
hogy éppen más indulattal bírnak, mint bírtak
az utolsó Frantzia háborúban el fogattattak. —
Mindnyájan annyira el foglaltattak a' szabadság-
nak lelke által, hogy gyakorta leg nagyobb nyo-
morúságaik között is réá kezdik a' Frantzia pa-
trióta *Ca ira* éneket, és bátran ki merik monda-
ni, hogy ha szabadon vólnának, örömetst hada-

koznának, és életeket is kifizek vólnának a' Fran-
tzia szabadságért fel áldozni. Ezt írják a' falak-
ra: *Vagy halál, vagy szabadság, élyen a' Fran-
tzia köz társaság!*

Olafz Ország.

Livornóból a' Florentziai nagy hertzegségnek szép kereskedő és szabad ki kötő helyvel bíró vá-
rosából érkezett levelek minden kétség kívül va-
ló dolognak lenni mondják *Toulon* városának az
égyesült Spanyol és Anglus hajós seregnek lett
által adattatását; noha még eddig egy szóval
sem emlékeznek a' Párisi levelek e' történetről.
A' mint mondatik, önként adták fel magokat a'
Touloniak, mellyre három kiváltképen való okok
által ösztönöztettek. 1. Az eleségnek nem létele.
2. *Mársilia* városának szomorú példája. 3. Az
oda érkezett Spanyol és Anglus egyesült hajós
seregtől való félelem által. Akár mint légyen a'
dolog, nem vizsgáljuk, elég az ahhoz, hogy *Tou-
lon* az Anglusok kezében lenni mondatik, a' kik
igen sok hadi eszközöket talátnak ottan. Aug.
29-dik napján jókor reggel, az Angliai Admirál
Lord *Hood* vezérlése alatt bé menván minden
Spanyol és Angliai hajók a' *Touloni* belső ki kö-
tő helybe, annak erősségeit fegyveres tárait, ha-
dakozó hajóit, és minden tábori készületeit által
vették, a' szereztsélen királynak fiát XVII *Lajost*
királyságra ki kiáltatatták, és hogy *Charteauz* pa-
trióta Generál kezétől meg menekedhessen a' vá-
ros, a' benn lévő Spanyol és Anglus katonáknak
öregbitésekre, mellyek csak 4 ezer főből állottak,
több seregek menni parantsoltattak. — Leg első
gondjok is a' vólt a' *Toulonban* bé ment Spanyol
és Anglus vezéreknek, hogy az ott lakó Jakobi-
nusok meg fogattassanak, kik közzül 2 ezer töm-
lözőkre hányatott, ezer pedig, a' kik a' többik-
nél mérgeschbek vóltak, egy hajón *Bartzellóná-
ba* küldettek. — A' két nemzeti Commissariu-
sok is, kik felől előre tudva vólt, hogy ők is
a' szereztsélen király halálára voksoltanak, ke-

restettek, és fel is találtattak, de nem elevenen, hanem holtan, mivel az égyik magát föbe lökte, a' másik pedig fel akasztotta. — A' mint íratik, 22 Frantzia linea hajók, mellyeknek égygyikén 120, a' többin pedig 90 és 80 ágyúk voltak, mind öszve 1544 ágyúk foglaltattanak el. Lord Hood arra kötelezte magát, hogyha a' régi uralkodásnak formája ottan vissza állitatik, és mind a' város erősségei, mind a' hajók az Anglusok óltalmára bizattatnak, a' Frantzia Ország tsendességnek helyre állitása után, mindeneket azon módon és állapotban adna vissza, a' mellyben néki mostan által adattatnak. Eggy manifestumot is hirdettetett ki, mellynek im' ezek voltak nevezetesebb ki fejezései: *Országokban a' kegyesség meg öletett, a' gonofság fel magasztaltatott, a' függetlenség törvényes fejedelmek thronusának maradványira ült fel; ezek az otsmány környül állások szomorúságba ejtették a' szövetséges hutalmasságokat, a' kik más eszközt nem találtak a' Monarchiának vissza állitásán kívül, a' köztetek fel tornyozott gonofságnak le rontására! azért jöttünk, hogy segítségtekre légyünk a' pártosoknak le nyomatásokban, tsak hogy támaszkodjatok égyy szabad és törvényes nemzetnek nagy szívűségére s. a. t.*

Lengyel Ország.

A' Prussziai követtel, Buchholz úrral Aug. 24-dik napján végzette el, a' Grodnói gyűlés által ki nevezetett deputatió, maga conferentiáját. — Eppen akképpen határozatott meg a' Lengyel republica és Prusszia közt való határ, a' mint a' nevezett Prussziai követ az Ország gyűlésének bé adta. A' Lengyel koronának seregei 23333; a' Litvániai nagy hertzege pedig 12780 főből állanak. — Az Orosz fejedelem allzonymnak engedtetett tartományokban lévő seregeknek száma 24000 re megyen. A' Prussziai király által el foglaltatott tartományokból esztendőnként 6 millió

78086 Lengyel forint, az Orosz Császárnénak által adattatott tartományokból 13 millió 619946 Lengyel forint; a' Lengyel respublikának meg hagyatott tartományokból pedig 17 millió 711604 Lengyel forint jövedelem megyen bé.

Hadi Történetek és Környül állások,

A' *Rajna* és *Mosel* vizek mellett táborozó seregeknél nagy tsendesség vagyón. Gr. *Kalkreuth* Pr. General *Sarlouis* irányába, *Hohenloé* hertzeg *Homburgnál*, a' *Brunsvigiai* hertzeg pedig *Rothal-fen* és *Pirmasens* között táboroznak. Úgy hallatik, hogy *Knobelsdorf* Prussziai Gen. Lajtnántnak *Trevirumban* való érkezéséig nem is fognak semmihez kezdeni.

A' két hidi (Biponti) hertzsegségből 40 ezer mázsa szénát vittének el a' Frantziák. Ezen kívül minden falura bizonyos mázsát vetettének 's vitettének *Sarlouisba*, holott szekereiket és igavonó marháikat töllök el vévén, üressen botsátták vissza honnyaikba. Ennekfelette valamenynyi szarvas marhát találtak, mind el hajtották, és minden gabonáikat el szedték a' lakosoknak; úgy hogy soha sem vólt a' két hidi hertzsegség nagyobb nyomorúságban mint most.

A' Gr. *Clerfait* Cs. K. hadi tármester, és *Quesnoy* commendánsa *Goullus* közt végben ment capitulatiónak tzikkelyei ezek vóltanak: 1. Az egész Frantzia garnizon a' Cs. K. hadi fogságba esik, a' vár előtt való mezöségen fegyvereit le rakja, zászlóit, ártilleriáját, lovait, és minden táborti készületeit által adja; a' tiszteknek óldal fegyvereik, lovaik, és táborti bútorjaik meg hagyattanak. — 2. E' folyó hólnapnak 12-ik napjan reggel a' Frantzia örizet, a' várból ki megyen, és a' Cs. K. birodalomban mutatandó helybe fog masirozni. — 3. A' tisztek táborti bútorjoknak vitelére való lovakat meg tartják. — 4. Hogy ha lovaik és szekereik nem vólnának, fizetésért

azokat is kapnának. — 5. A' benn maradtott beteg katonák a' Francia köz társaságnak költségén fognak gyógyítani, és meg gyógyulások után, mint a' többi, fogaágra vitettetni. — 6. Szabad lesznek a' lakosoknak egy hólnapnak el folyása alatt ingó bingó jószágokkal oda menni, a' hová nékiek tartzeni fog. — 7. Azok pedig, a' kik meg maradnak, és békességesen viselik magokat, semmi nyúghatatlanságok nem lesznek; ellenben a' kik hadi szolgálatot tettek az ostromlás alatt, tartoznak arról számot adni. — 8. Az előjárók, az őriző katonák, a' polgárok, avagy más lakosok által tsináltatott adosság liquidáltatni fog. — 9. Minden által szökött katonák adattassanak által. — 10. Valamint az Austriai, úgy a' szövetséges seregektől el fogattattak is adattassanak vissza. — 11. Minden ottan találtatandó papirosoknak, tábori bútoroknak, épületeknek, fegyveres házaknak, artilleriának, magazinumoknak, polgári és hadi cassáknak meg vizsgáltságokra által vétetésekre, és fel jegyzetésekre, mind két részről, polgári és hadi biztosok rendeltessenek, a' kik, hogyha hivségtelen-ségben tapasztaltatnak, érdemek szerént meg fognak büntettetni. — 12. Az assignáták kész pénz helyett többé el nem fognak vétetni. — 13. A' kik ö Cs. K. Felségének alá adándják magokat, a' törvénynek oltalma alatt lesznek. — 14. A' capitulatiónak alá iratása után egy Obristlájtnánt, és egy kapitány fognak kezesül adatni. 15. Azok a' seregeknek előjárói, a' kik valamely papirost, avagy más dolgot által adni kötelesek lesznek, mind addig a' városba maradnak, valameddig a' Cs. K. commissariusok azokat rendbe szedik, fel jegyzik, és által veszik.

Ez a' capitulatio Sept. 11. dik napján ment végbe. Más nap reggel 6 ezer főből álló Francia-ság, 18 ágyúval a' vigyázó Cs. Kir. seregek bal szárnyának meg támadására ment. Mielőttelőtte Gróf *Bellegardé* ellenek mehetett volna, igen vitézi módon viselte magát a' *Kinszki* köny-

nyű lovas sereg, és két egész óráig állotta ki az ellenség ágyú tüzet. Az említett Generál három divisió Császár hufzárokkal bal oldalról, herizeg *Lichtenstein* Obester a' *Kinszki* könnyű lovassalval elől, a' *Nassau* regimentje a' *Royal Allemand* Fr. regimentel jobbra támadták meg az ellenséget, és nem gondolván apró fegyvereiknek és kártársaiknak tüzevel, közibe vágta. Több Frantzia maradt a' tsata piatzon 1500, 2000 el fogattatott, 12 ágyújuk el nyeretett. A' futásnak eredett lovas és gyalog Frantziákat, egész *Bouchainig* üzték, és vágta a' gyözedelmesek; úgy hogy könnyen réa ment veszteségek 4000 emberre. Hertz. *Hohenloé* hadi tármester, és *Reusz* hertzeg G. M. nem tudják elegendőképen az ezen tsatában volt Cs. K. lovasságnak vitézségét ditsérni. Nevezetesen ditsérik Gr. *Bellegarde* Gen. Májort, hertzeg *Lichtenstein* Obestert, *Hochberg* Obristlájtinántot, és Gróf *Kinszky* kapitányt a' *Kinszki* könnyű lovas seregétől. Továbbá *Blaskovits* Obestert, *Gombos*, és *Hefzler* fő Srtázsa mestereket a' Császár hufzár regimentétől, *Bouge* Obestert, és *Vavasart* Oberstlájtinántot a' *Nassau* vasas regimentétől; végtére *Sztipsich* Obestlájtinántot, és eggyfersmind Generál Adjutánt, a' ki maga vigyázósága, és jó rendelései által, nem utolsó eszköze vala ezen gyözedelemnek.

Koburg hertzegnek a' hadi Cancelláriához leg közelébb érkezett jelentése szerént, Sept. 8-dik napján reggel két colonnében mentenek a' Frantziák az Austriai Flandriában fekvő *Yperni* vár ellen. Az égyyik colonné 6000, a' másik 4000 főből állott. Halván a' *Stuart* gyalog regimentjének Obestere *Salis* az ellenségnek közelgetését, maga regimentjének egy batalionnyával, 400 Hannóveranusokkal, és 25 *Blankenstein* regimentből való hufzárral, a' nevezett városnak erőseibe le telepedett, és dél után két órától fogva egész setét estig védelmezte magát az ellenség ellen. Más nap reggel újra meg támadt.

ták a' Frantziák a' várost, és hol jobbra, hol balra vonták magokat. Dél után 2 óra után, három battériát hányatván a' közel lévő tserjében ágyú golyóbisokkal, és haubitzákkal kezdték a' várost lövöldözni (t). — Az ezek által okoztatott tüzet mindenkor szerentsésen el óltották a' lakosok. Kevés emberrel lévén a' nevezett Obester, kéntelen volt 36 óráig tartó ostrom alatt szüntelen tűzben tartani embereit, a' kik azon idő alatt, nem számilálván az ágyú lövéseket, 63000 lövést tettek apró fegyvereikből. Mivel semmi úton módon nem bódogúlhattak a' Frantziák, 300 holt embereiknek hátra hagyattatásokkal el mentek *Ipern* vára alól. *Salis Obester* a' 25 *Blankenstein* huzárjait és a' *Stuurt* regementéből egynéhány volentért utánok küldvén, a' Frantzia arrier-gárdát t. i. az utól menő sereget üzette, a' kik abból egy kapitányt, egy hadnagyot, és 60 köz embert fogtanak el. — Sept. 10-dik napján, mind az ellenség által hányatott battériákat el hányatta, mind a' város alatt lévő tserjés bokrot ki vágattatta *Salis Obester*, a' ki mind ezen tselekedeteiért, mind más érdemeiért, nagyon ditsértetett, és a' Császár különös kegyelmességébe ajánltatott *Koburg* hertzeg által.

Sept. 5-dik napján éjjeli 12 és 1 óra között egy compánia gyalogságot, 3 tüzg *Sándor Leopold*, és egy tüzg *Erdödi* regementbeli huzárokat küldött *Mészáros G. Májor* az *Otterbach* alatt állott Frantziák ellen, olly véggel, hogy azokat mind egy lábíg el fogattassa. A' Frantzia lovaság ingyen sem álmodván e' történetről, tovább vonta magát nyúgodalomra; ellenben a' gyalogság az *Austriacusok* oda érkezésekkor,

(t.) *Haubitze* olly nagy ágyú, mellyből harmincz fontos köveket, kártátsokat, és gránátokat is lehet lövöldözni.

mingyárt hadi rendbe állott, és egynéhány lövést tett is rájuk. A' Császári gyalogság bajonetákat rakván puskájoknak végeikre, rájuk rohant, és csak hamar a' földre terített 40 embert közzülök; még többet le szabadaltak a' hufzárók, e' mellett 1 kapitányt, 2 hadnagyot, és 2 köz embert el is fogtak, részünkről két hufzár kapott sebet. *Mészáros* Gen. Májor igen dicséreti az ezen portázásra ki küldetett vitézeket és tiszteket, kiváltképpen pedig a' már egynéhány történetekben magokat vitézi módon viselt *Boldisár*, és *Csifzár* fő hadnagyokat, az elsőbbit az *Erdödi*, az utólsóbbat pedig a' *Sándor Leopold* hufzár regementeitől.

Sept. 7-dik napján reggeli 5 órakor egymásra bukkanván az Austriai és Frantzia vigyázók *Lauterburg* vidékén, egy ideig tüzeltek egymásra. Leg ottan 1200 főből álló Frantziáság a' méhes erdő előtt tanyázó *Hocze* Gen. Májor brigadájára ütött, kik ellen elsőben a' vadász katonákat, és egynéhány compániát küldött az említett Generál, de a' kiktől meg nem rettenván a' Frantziák, 2 három fontos ágyút szegeztetett ki ellenek, mellyeknek hevét sokáig ki nem állhatván, vissza vonták magokat, 22 holt embert hágyván magok után a' tsata piatzon.

Sept. 10-dik napján fülébe menván *Wurmser* lovas hadi vezérnek, hogy a' hegy között erősen szaporodnak a' Frantziák, és seregének jobb szárnyát akarják meg erőteleníteni, három batalion gyalogsággal, egy escadron hufzárral és *Mirabó* legiójával ellenek küldötte *Pejatsevich* Gen. Májort, a' ki más nap reggeli 4 órakor, a' *Rombach* körül sántzolt táborban rája ütván a' Frantziákra, 5 ágyúikat el vette, 5 embert el fogott, sokat le vagdalt, és egész *Limbach* alá szorította az életben maradtakat. — Sept. 12-dik napján reggeli 4 órakor nagy erővel és sok ágyúkkal megistámadták a' Frantziák Gr. *Wurmser* seregének bal szárnyát. Mind két részről heves volt a' viaskodás, és egész délig tartott; végtére *Ho-*

cze és *Jelachich* Gen. Májorok okos és vitézi rendelkezések által vizsgálva veretettek. Még egészen meg sem szűnt itten a' tűz, midőn már Gr. *Wurmser* seregének jobb szárnyára is ütöttek, hanem innen is el űzte őket *Waldeck* hertzeg.

Orosz Birodalom.

Leg közelebb azt a' hirt vettük *Péttersburgból*, hogy az Orosz Császárné Gr. *Soubow* Generál Adjutánst, és mostani leg kedvesebb emberét, a' Sz. András vitézi rendjével meg tisztelte, sőt maga portréját is néki ajándékozta, és meg engedte, hogy azt felső köntösének gomb lyukán hordhassa. Ritka betsület ez, és most Gr. *Orlow Eleken* kívül az egész Orosz birodalomban senkinek nem tulajdonítatik. *Potemkin* hertzegnél talám soha sem II *Katalinnak* kedvesebb embere; még is sok eztendei szolgálattya után nyerte meg ezen Császári kegyelmességet. Ennekfelette *Thauriának*, *Chatarinozlawiának* és más tartományoknak is, mellyek ennekelőtte *Potemkin* hertzegnék ajándékoztattak; kormányozásával is meg ajándékoztattott Gr. *Soulow*, és hasonló hatalmas vagyon azokban, mint volt *Potemkinnek*, következőképen, minden szárazon és vizen lévő Orosz hadi seregeknek kormánya ő réá bízott.

Elegyes Tudósítások.

Austriai Belgiomban minden *Jósef* Császár által el töröltetett szerzetes rendek, előbbi állapottokra fognak vissza állítatni; úgy mindazáltal, hogy csak azok mennyenek vissza szerzetes házaikba, a' kiknek arra kedvek lejénd, a' kik pedig ennekutánna is meg akarnak előbbi magánosságokban maradni, azok valamint eddig, úgy ennekutánna is meg fogják eddig való fizetéseiket nyerni.

Ugy hallatik, hogy a' *Belgiomi* rendeknek kérésekre egy *Belgiomi* testőrző sereget fog a'

Császári Felsége fel állítani, mellynek egy része szüntelen a' Bétsi udvarnál, a' másik része pedig Brúffelben lelzen.

Azt is befzéllick némellyek, hogy a' *Helvétziai* Cantonok két vagy három ezer főből álló szabad sereggel kínálták volna meg ő Felségét, melly sereg többnire azokból fog állani, a' kik ennek-előtte a' Fr. királyi udvarnál szolgáltanak.

Ostendából az a' hir érkeze leg közelébb hozzánk, hogy August. 25 ik napján keményen meg verte légyen a' Frantziákat a' *Yorky* hertzeg, *Ghyveldi* táborokban, és minden bagázsijokat elnyerte.

Luckner Frantzia Marsalt, ennekelőtte esztendővel elméjében meg háborodottnak lenni mondotta a' *Párisi* N. Gyűlés, most pedig, úgy hallatik, hogy ismét valamellyik ármadiának kormányozása fog réá bizattatni.

A' *Londoni* és *Nápolyi* udvarok szoros szövetséget kötötenek egymással, múlt hólnapnak vége táján, melly szerént ha a' szükség kívánánda, 12 ezer embert fog a' Nápolyi király Angliának adni; Anglia pedig 10 linea hajókat küld a' Nápolyi alatt lévő tengernek védelmezésére.

Kedves vitéz hazánkfia *Fábry* Gen. Májor, a' ki mind a' közelebb múlt *Török*, mind a' jelenvaló Frantzia háborúban, igen sok szép jeleit adta vitézi szívének, múlt hólnapnak 21-ik napján *Fürnes* alatt kapott igen vészedelmes sebében, ugyan *Fürnesben* vitézi pálya futását el végezte.

Már most Párisból jött levelekből is bizonyosan tudjuk, hogy *Toulon* városa, az égyesült Anglus és Spanyol hajós seregeknek kezekben vagyon. Igy irnak e' történeiről a' *Marsiliában* tartózkodó N. biztosok: Meg fogjuk a' *Toulon*-belieknek hitetlenségeket bosszúllani; négy millió livrát kértünk, és nyertünk is a' *Marsiliai*

kereskedőktől, mellyel öregbiteni fogjuk hadi erőket. Nem láttyátok é kedves collégáink, mitso da plánuma legyen az ellenségnek ezen contra-revolutióban? — Nem láttyátok é által az Anglusoknak *Toulonba* lett. bé menetelekből, *Lyonnak* pártosságából, a' *Pedemonti* seregeknek a' *Montblanchi* osztályban (igy nevezik Szabaudiát) lett bé ütésekből, *Burdegaliának* halgatásából, a' *Vendei* osztálynak veszedelméből, *Moguntziának* és *Valenciának* által adattatásokból, a' pénz váltóknak erőlködéseikből, a' *Völgynék* (igy nevezik a' N. Gyűlésnek mértékletesebb tagjait) maga viseletéből, hogy ők újjobban királyt akarnak Frantzia Országának adni? Meg mutatynk nékiek, hogy mi bosszút fogunk magunkért állani, és mozdulhatatlan fundamentomra állítani szabadságunkat.

Magyar Ország.

Az ifjúság természet szerént kedvelli a' mulatságot, kiváltképen a' tántzot, melly ha mértékkel esik, nemtsak hasznos, hanem szükséges is a' testnek formálására. Ellenben a' mértékletlen tántz, és azután következett, vagy hideg ital, vagy szabad levegő által hirtelen lett meg hidegítés miatt, sokan vagy hóltig tartó nyavalyát kapnak, vagy szép ifjúságokban meg halnak. Példa erre a' többek közt egy *Miskóltzi* tehetős Szüts-mester embernek szép ifjú leánya, a' ki múlt farsángban sokat tántzolván, és a' tántz után hideg vizet iván, száraz nyavalyába esett, és e' folyó hólnapnak közepén hé is rekesztette ifjú életét, a' kit nyóltz hajadonok vittének temető sírjához. Tanúságára lehet a' mértékletlen tántzot kedvellő és gyakorló ifjaknak.

Doct. Deesy Sámuel.